

קול צופיין

קול צפ"ר נשא: קול יחדו ירננו

גיליון מס' 1066

עקב תשפ"א | השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

המברך ברכת המזון בכוונה אין שולט בו לא אף ולא שצף ולא קצף

הכוחות שלך. הראייה, ההליכה, השמיעה, הרצון, המחשבה - כולם הם כוחות אלוקיים שמופיעים בך.

אל הארץ אשר ארצך

לכן נאמר לאברהם שיבוא לארץ ישראל "אל הארץ אשר ארצך" (בראשית יב, א). מסביר בעל הבן איש חי כי בארץ ישראל זוכים לראות את נוכחות ה' לעומת חו"ל ששם רק שומעים. ולכן בגמרא הנתבת בבבל כתוב "תא שמע" ובזוהר הנתבת בארץ ישראל נאמר "תא חזי". וכשבני ישראל מגיעים לארץ ישראל הם זוכים לחוש יותר מקרוב את נוכחות ה'.

"ה' אלקיך" - במעמד השראת שכינה

את הלימוד הזה לומדים מכך שבספר בראשית מופיע הביטוי "ה' אלקיך" פעם אחת בלבד, כשיעקב בא לקבל את ברכת האבות מיצחק וריח גן עדן נכנס איתו. "ויאמר יצחק אל-בנו מה-ה' מתרת למצא בני ויאמר כי הקנה ה' אלקיך לפני" (בראשית כו, כ-כא). בספר שמות "ה' אלקיך" כתוב ארבע פעמים בעשרת הדברות במעמד הר סיני ועוד שלוש פעמים בהקשר לעלייה לרגל. "ולא יחמד איש את-ארצך בעלתך לראות את-פני ה' אלקיך שלש פעמים בשנה" (שמות לד, כד).

היחס בין 9 הפעמים שבהן מופיע ה' אלקיך בארבעת החומשים לבין 212 הפעמים שהוא מופיע בספר דברים אומר דרשני. נראה שהסיבה היא שהברכות שנאמרו ליעקב יתגשמו רק בארץ ישראל, והתורה שניתנה בסיני תהיה בעיקר בארץ ישראל. וכמוכן שעלייה לרגל לבית המקדש היא רק בלב ארץ ישראל.

במאמר מוסגר נאמר, שגם שאר הצירופים מופיעים בעיקר בספר דברים. "ה' אלוהינו" בשמות 7 פעמים ובדברים 23 פעמים. "ה' אלוהיכם" בדברים 44 פעמים, בשמות 7 פעמים ובויקרא 23 פעמים. "ה' אלהי" במדבר פעם אחת (כב יח) ועוד שלוש פעמים בדברים; אחת על משה, (ד, ה). אחת על מעמד הר סיני (יח טז) ואחת על מביא ביכורים (כו יד).

ארץ אשר ה' אלקיך דרש אתה תמיד

ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת ההסד

ארץ ישראל מוזכרת בתורה מאות פעמים! מתוכן בפרשת "ואתחנן" 28 פעמים, ובפרשת "עקב" 27 פעמים. בפרשיות אלו גם מוזכר כי ה' כרת ברית ונשבע שארץ ישראל תהיה לעם ישראל שיחזור אליה מהגלות - ב"ואתחנן" שש פעמים, ב"עקב" שבע פעמים ובשאר התורה עוד עשרות פעמים. להזכיר לכולנו כי ירושת הארץ היא לא תוצאה של הצהרת בלפור והחלטת חבר הלאומים בסאן רמו, אלא החלטה של אלוקים שמבוצעת דרך בלפור וחבר הלאומים.

התורה חוזרת על כך פעמים רבות כדי שנבין כי מי שינסה להפר את הברית והשבועה בהסכמי אוסלו או ב"שתי מדינות לשתי עמים" מתמודד עם אלוקים ולא יצלה, בין אם הוא אדם מישראל ובין אם מישוה מאומות העולם, ערבי או נוצרי, מאמין או כופר. חבל על שפיכות הדמים וחבל על הדמיונות. "ה' הפיר עצת גוים הניא מקשבות עמים: רבות מקשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום: עצת ה' לעולם תעמד מקשבות לבו לדר ודר: כי הוא אמר ויהי הוא צנה ויעמד".

ושמר ה' אלקיך לך

על חשיבותה של ארץ ישראל ניתן ללמוד מהריבוי הגדול של הפעמים שנכתב בהן הצירוף "ה' אלוקיך" בספר דברים כשהם נמצאים מול ארץ ישראל. כשבני ישראל רואים בהר הכרמל שהגשם הנראה טבעי מגיע והולך לפי תפילת אליהו הנביא ורצון ה', הם אומרים בקול גדול "ה' הוא האלוקים", דהיינו ה' הבורא הוא המנהיג את כל כוחות הטבע. "עוטה אור כשלמה נוטה שמים כיריעה". האור הוא לבוש בשבילו והוא נמצא ומניע את כל כוחות הטבע (עין שו"ע אורח חיים - סימן ה א). כשאומרים לבני ישראל "ה' אלוקיך" אומרים לו שזה לא רק בעולם הגדול, אלא גם בכל

פן תאכל וישבעת ורם לבבך

בארץ ישראל מצפה לנו שפע גדול. "פי ה' אלהיך מביאך אל-ארץ טובה ארץ נחלי מים עינת ותהולת יצאים בבקעה ובהר: ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ורץ-ית שמן ודבש: ארץ אשר לא במסכנת תאכל-בה לחם לא-יתחסר כל בה ארץ אשר אבניה ברזל ומחריה תחצב נחשת" (דברים ח). ויש חשש שמרוב שפע נתגאה ונשכח את ה': "השומר לך פן-תשכח את-ה' אלהיך לבלתי שמר מצותיו ומשפטיו וחקתיו אשר אנכי מצוה היום". אנשים מתרגלים לשפע, חושבים שהוא בא מרוב כשרון שלהם, מתגאים ושוכחים את ה'. "פן-תאכל וישבעת ויתים טבים בתנה וישבעת: ויבקרך ויצאנך ירבין ויכסף ויזהב ירבה-לך וכל אשר-לך ירבה: ורם לבבך וישכח את-ה' אלהיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים". לכן התורה מצווה אותך לברך את ה' שברא את הכול ונתן לך את הכל כולל כל הכשרונות שלך "ואכלת וישבעת וברכת את-ה' אלהיך על-הארץ הטובה אשר נתן-לך".

עיקר השגת רוח הקודש תלויה בכוונה וזהירות בברכות הנהנין

האר"י הקדוש לימד אותנו שזה סוד כל ברכות הנהנין. כך מעיד רבי חיים ויטאל זצוק"ל: "אמר לי מורי ז"ל כי עיקר השגת האדם אל רוח הקודש תלויה על ידי כוונת האדם וזהירות בכל ברכות הנהנין, לפי שעל ידם מתבטל כח אותם הקליפות הנאחזות במאכלים החומריים ומתדבקים בהם באדם האוכל אותם, ועל ידי הברכות שעליהם הנאמרות ככוונה הוא מסיר מהם הקליפות ההם ומזכך החומר שלו ונעשה זך ומוכן לקבל קדושה, והזהירני מאד בזה" (שער רוח הקודש דף ט' ע"ב). וכן כתב בשער המצוות פרשת עקב וז"ל "ודע כי צריך האדם להזהר בתכלית בברכות הנהנין כי גוף האדם נהנה מהן ומתקדש בברכות אלו וכמו שנאמר ותורתך בתוך מעי וגורם שפע עליון באדם" עכ"ל (כה"ח קצא ס"ק ו).

כל מי שמברך ברכת המזון בכוונה אין שולט בו לא אף ולא שצף ולא קצף

"וכל מי שמברך ברכת המזון בכוונה אין שולט בו לא אף ולא שצף ולא קצף" לכן אין בברכת המזון אות פ (כה"ח בשם הב"ח). ובספר חנוך פרשת עקב כתב "יש אומרים שכל מי שזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו" (כה"ח ס"ק ב). "ובספר חסידים סימן מ"ו כתב מעשה באדם אחד שמת לפני זמנו כמה שנים, אחר י"ב חודש נתגלה לאחד מקרוביו בחלום שאלו אותו היאך אתה נוהג באותו עולם שאתה שם, אמר לו בכל יום דנין אותי על שלא הייתי מדקדק לברך ברכת המזון וברכת הפירות בכוונת הלב ואומרים להנאתך נתכוונת. שאלו והלא אין משפט לרשעים אלא י"ב חודש וכבר עברו עליך יותר מ"ב? אמר לו: אין דנין אותי פורעניות חזקים כמו ב"ב הראשונים".

על הקול

על כן כתב השולחן ערוך (קפה ב) כי אדם צריך לברך ברכת המזון בקול. "צריך שישמע לאוזניו מה שמוציא בשפתיו; ואם לא השמיע לאוזניו יצא, ובלבד שיוציא בשפתיו". ובכה"ח ס"ק ד הביא משם ספר החרדים שכתב "כי אם לא השמיע לאוזניו - לא יצא". והביאו הברכי יוסף אות ב', בית מנוחה אות ד', שערי תשובה אות א'. אמנם לענין דינא צ"ל כדעת השולחן ערוך והאחרונים דבדיעבד יצא". ובסעיף ג' כתוב בשו"ע "יש מי שאומר דבעל הבית עם בניו ואשתו, צריך לברך בקול רם, כדי שיעצו בברכתו".

ברכת המזון כתפילת י"ח

וחשוב מאוד שידע אדם כי ברכת המזון דומה יותר לתפילת י"ח מאשר לקריאת שמע. שבקריאת שמע אדם עונה על קדושה וברכו ובקדיש עונה

על חמשת האמנים הראשונים. אבל בתפילת י"ח הוא לא עונה אלא שומע עמהם. ובברכת המזון אם שמע קדיש קדושה או ברכו לא עונה עמהם כי היא כמו בתפילת י"ח נמצא לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה אע"פ שהוא יושב. ובין ברכה לברכה הוא יכול לשתוק ולהקשיב לקדיש קדושה וברכו.

לחזור אחרי כוס של ברכה

בשולחן ערוך (קפב א) כתוב שצריך לכבד וליקור מאוד את ברכת המזון בכוס יין שמברכים עליה כמו שעושים בחתונה או בקידוש והבדלה. "מפני שהוא דרך כבוד ושבח לסדר כן שבחו וברכתו על הכוס". ואם אין לו יין - לא יאכל וידלג על ארוחה. "יש שאומרים שברכת המזון טעונה כוס אפילו ביחיד, וצריך לחזור עליו, ולא יאכל אם אין לו כוס לברך עליו אם הוא מצפה ואפשר שיהיה לו, אפילו אם צריך לעבור זמן אכילה אחת". וממשיך השו"ע כי לפי זה "אם שנים אוכלים יחד, צריך לקחת כל אחד כוס לברכת המזון".

ומה שאנחנו לא נוהגים כן הוא בגלל שיש אומרים שברכת המזון אינה טעונה כוס אלא בשלושה; ויש אומרים שאינה טעונה כוס כלל, אפילו בשלושה. וכתב הרמ"א "ומכל מקום מצוה מן המובחר לברך על הכוס". ולכן נהגו היום לדקדק בכך בעשרה. אמנם לפי הזהור הקדוש והאר"י יש לברך על כוס בשלושה וכך כתוב בזהור הקדוש פרשת תרומה דף זק"ן ע"ב וז"ל "כוס של ברכה לא הוי אלא בתלתא בגין דהא מרזא דתלת אבהן קא מתברכא ועל דא לא אצטרך כוס אלא בתלתא". וכן מובא בשם האר"י ז"ל בשער המצוות פרשת עקב "דאם הוא יחיד לא יברך ברכת המזון על הכוס כנזכר בפרשת תרומה ואם הם שלשה ויש יין או תברך ברכת המזון על היין. בין בחול ובין בשבת".

בברכת המזון אם שמע קדיש קדושה או ברכו לא עונה עמהם, כי היא כמו בתפילת י"ח נמצא לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה אע"פ שהוא יושב. ובין ברכה יכול לשתוק ולהקשיב לקדיש קדושה וברכו

סדר הברכות בברכת המזון

הזן אותנו ואת העולם פלו

בברכה הראשונה של ברכת המזון אנו מודים שה' נותן מזון לכל בני האדם, לכל היצורים החיים ואפילו לצמחים. לכן אנו מזכירים בברכה הזו את המילה "כל" שבע פעמים. "האל הזן אותנו ואת העולם פלו בטובו פתן בפקד ברינוח וברחמים רבים. נתן לחם לכל בשר. פי לעולם חסדו" ולא רק לבעלי חיים אלא גם לצמחים. "והתקין מתנה ומזון לכל ברייתו אשר ברא".

פעם שאל אותי גוי האם הוא צריך לברך ברכת המזון. אמרתי לו שאת הברכה הראשונה הוא יכול לברך בלשון זו או בכל לשון (שו"ע קפה א). ויכול לברך אותה בכל נוסח (ברכות מ ע"ב). וכן אומר דוד המלך בתהילים (קלח) "ודוה ה' כל מלכי ארץ פי שמעו אגרי פיך" וכן אומרים בפסוקי דזמרא כל יום "הללו את ה' מן הארץ וכו' מלכי ארץ וכל לאמים שרים וכל שפטי ארץ" (תהילים קמח).

ואין לך חביבה מכולם יותר מברכת על הארץ ועל המזון

ברכת "נודה לך" מיוחדת לעם ישראל בגלל הברית המיוחדת לעם ישראל. התודה על התורה, על ארץ ישראל ועל המזון המיוחד שלה. על כן אמרו חכמים: "ואין לך חביבה מכולם יותר מברכת על הארץ ועל המזון שכך אחז"ל כל מי שאינו מזכיר בברכת המזון על הארץ ועל המזון ארץ חמדה וברית ותורה וחיים" לא יצא ידי חובתו". ולמה ההלכה הזו כי "אמר הקב"ה חביבה עלי ארץ ישראל יותר מן הכל למה שאני תרתי אותה וכה"א (יחזקאל ט) "ביום ההוא נשאתי ידי עליהם ארץ אשר תרתי להם זבת חלב ודבש צבי היא לכל הארצות" וכה"א (ירמיה ג) "ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי צבאות גוים".

ובהמשך המדרש "להודיע שאין חביבה כארץ ישראל. אמר לו הקב"ה למושה הן הארץ חביבה עלי שנאמר (דברים יא) 'ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד'. וישראל חביבין עלי שנאמר (שם ז) 'כי מאהבת ה' אתכם'. אמר הקב"ה אני אכניס את ישראל שהן חביבין עלי לארץ שחביבה עלי שנאמר 'כי אתם באים אל ארץ כנען'" (מדרש רבה במדבר פרשה כג פסקה ז).

רחם - לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל

אחרי אמירת התודה על כל אלה אנו מבקשים רחמים על עם ישראל ועל בית המקדש. כמו שמובא בגמרא "דרש רבי שמלאי ואמר: 'לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל'" (ע"ז ז ע"ב). ובבבבשה זו בכל מילה יש כוונה מיוחדת. כשאומרים "רחם אלקינו עלינו ועל ישראל עמך. ועל ירושלים עירך. ועל הר ציון משכן כבודך" - מכוונים להר הבית. "ועל הקלף" - מכוונים למקום מזבח הקטורת, השולחן והמנורה. "ועל מעונך" - מקום שהייתה בו שכינת ה' עוד לפני שנבנה בית מקדש. "ועל דביך" - קודש הקדשים, מקום עשרת הדברות, לוחות הברית וארון המודש. "ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שםך עלינו" - על כל החצרות של בית המקדש כולן.

שבע ברכות בסעודת החתונה סמוך לגמר האכילה

מכאן היה מזהיר מו"ר מרן הרב אליהו זצוק"ל לאנשים שבאים לחתונה ואוכלים וקמים לרקוד וכשהזרים חלקם שוכחים לברך, וחלקם מברכים אחר זמן. רובם לא מברכים שבע ברכות שהתחייבו בהן, ומפסידים זימון בשלושה או בעשרה. חלקם מברכים במקום אחר כי המלצרים כבר הזיזו את השולחנות. לדעת המגן אברהם, כיוון שמברכים באותו אולם שאכלו, יוצאים ידי חובה. עם זאת - כבר הביא כף החיים בס"ק ד כי יש חולקים על המגן אברהם (קעה ס"ק ב) ואומרים שזה נקרא לברך לא באותו מקום. על כן היה אומר מרן הרב אליהו זצוק"ל כי מנהג טוב לבעל החתונה להקדים את שבע ברכות של הסעודה מיד אחרי האוכל ולא בסוף החתונה עם בני המשפחה בלבד. בכך ירוויחו מאות אנשים גם ברכת המזון במקומה ובמונה, גם זימון, גם שבע ברכות ועוד ועוד.

עושים סדר בברכות

תודה מכל הלב

במשנה "אכל ענבים ותאנים ורימונים ומרר אחריהם שלש ברכות דברי רבן גמליאל, והכמיום אומרים ברכה אחת (מעין שלש). רבי עקיבא אומר אפילו אכל שלק והוא מזונו מברך עליו שלש ברכות" (ברכות מד ע"א). רבן גמליאל פסק כך כי לפני הפסוק "ואכלת ושבעת וברכת" כתוב "ארץ חטה ושעורה וגפן" וכו'. רבי עקיבא אומר כי על כל דבר שמשביע מברכים ברכת המזון שכתוב "ושבעת". חכמים אומרים כי רק על פת מברכים ברכת המזון כי לפני "ואכלת ושבעת וברכת" כתוב "ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם" וגו'. והלכה כמותם.

התורה ציוותה על הברכות באופן שאפשר להבין כמו רבי עקיבא וכמו רבן גמליאל. היא לא ציוותה במפורש באופן ברור רק על לחם, כי ה' רצה לרמוז לנו מה צריך לעשות ומצפה שזה יגיע מאיתנו כמו כל תודה שצריכה להגיע מהמקבל בלי שהנותן יגיד לו לומר תודה. והרמז הוא בעיקר על שבעת המינים שנתברכה בהם ארץ ישראל.

ברכת מעין שלוש

הטור והרשב"א והרא"ש אומרים שברכת "מעין שלוש" היא מהתורה. אבל הרמב"ם כותב (פרק ח הלכה יב) "כל הברכות האלו (חוץ מברכת המזון) אם נסתפק לו בהם אם בירך או לא בירך - אינו חוזר ומברך לא בתחלה ולא בסוף, מפני שהן מדברי סופרים". וכותב על זה הכסף משנה שם שמשמע שלדעתו אין ברכה "מעין שלוש" מן התורה ואפילו "על המחיה", וכן נפסק בשולחן ערוך (רט ס"א).

בעל השדי חמד (מערכת ברכות סימן ל"ד ד"ה ברכת מביא את דברי "פתח הדביר" שהביא משם החיד"א ט"ו מלכים (הכוונה לט"ו פוסקים גאוני הדורות) שלדעתם ברכת "מעין שלוש" מדאורייתא, על כן כתב הט"ז כי אם יש לאדם ספק אם ברך או לא ברך "מעין שלוש" לא יאמר ספק ברכות להקל, אלא "ראוי לכל ירא שמים שיאכל עוד מאותו המין ויברך אחריו ויוצא גם על ספק שלו". וכך כותב המ"ב (רט סע"ק ז).

הרב דוד פרדו בעל ה"מכתם לדוד" מחלק ואומר שאם אכל עוגות שברכתן "על המחיה" - זה מדאורייתא, אבל אם אכל תמרים ורימונים - זה מדרבנן. הגאון בעל האור החיים בספרו "ראשון לציון" על הרמב"ם כותב את החילוק הזה בדברי הרמב"ם.

בפרי מגדים מצדד דאם אין לו מאותו המין, ייקח מניין אחר שהוא משבעת המינים כגון שאכל תמר או רימון ומסופק אם ברך מעין שלוש

ברכת "נודה לך" מיוחדת לעם ישראל בגלל הברית המיוחדת לעם ישראל. על כן אמרו חכמים: "ואין לך חביבה מכולם יותר מברכת על הארץ ועל המזון שכך אחז"ל כל מי שאינו מזכיר בברכת המזון ועל הארץ ועל המזון ארץ חמדה וברית ותורה וחיים לא יצא ידי חובתו"

שכה לברך ברכת המזון במקומו

מקום שהתחייבת לברך בו, אל תחמיצנו

מלבד הברכה בכוונה, יש חשיבות לברך מיד כשמסיים את האוכל ולא לדחות אחרי דברים אחרים חשובים, כי אין דבר חשוב מזה, "מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה". כמו כן צריך אדם להיזהר שלא לברך במקום אחר מזה שאכל בו. מקום שבו אכלת והתחייבת בברכה - אל תחמיצנו. "כל המברך ברכת המזון או ברכה אחת מעין שלש צריך לברך אותה במקום שאכל" (רמב"ם ברכות ד א).

"מי שאכל ושכח ולא בירך, בית שמאי אומרים: יחזור למקומו ויברך, ובית הלל אומרים: יברך במקום שנזכר" (ברכות נא ע"ב). ואם לא ברך במזיד - גם בית הלל מודים שיחזור למקום שאכל ויברך "מהלוקת בשכחה, אבל במזיד - דברי הכל יחזור למקומו ויברך" (נג ע"ב). ואם לא חזר במזיד למקום שאכל בו, לדעת הרמב"ם יצא ידי חובה בדיעבד ולדעת הרא"ש והטור - לא יצא ידי חובה. וכן פסק הרמ"א. ולמעשה מחמת ספק ברכות פסק המשנה ברורה שאם במזיד קם ממקומו לפני שברך צריך לחזור למקומו, ואם לא חזר למקום שאכל וברך במקום אחר - לא יחזור ויברך שנית במקום שאכל (קפ"ד ס"ק ה).

החטא ועונשו

דעת הרמ"א היא על פי רבי עמרם גאון שפסק כבית שמאי בגלל הגמרא (ברכות נג ע"ב) שאומרת: "תניא, אמרו להם בית הלל לבית שמאי: לדברייכם, מי שאכל בראש הבירה (המגדל)

ושכח וירד ולא ברך, יחזור לראש הבירה ויברך? - אמרו להן בית שמאי לבית הלל: לדברייכם, מי ששכח ארנקי בראש הבירה, לא יעלה וישלנה? לכבוד עצמו הוא עולה - לכבוד שמים לא כל שכן? הנהו תרי תלמידי, חד עבר בשוגג פבית שמאי, ואשפח ארנקא דדהבא, וחד עבר במזיד פבית הלל, ואכליה ארניא". שני תלמידים שכחו לברך ברכת המזון אחרי סעודתם במקום שאכלו, אחד שכח בשוגג חזר לברך במקום שאכל ומצא ארנק של זהב. התלמיד השני לא ברך במקום שאכל, במזיד, ובירך ברכת המזון במקום שנזכר, וטרף אותו אריה. מהסיפור הזה למדו רבי עמרם, הטור והרא"ש לפסוק כדעת בית שמאי.

סיפורים על הרב זצ"ל

זכות תמורת חביתה

סיפר הרב ברוך שרגא שליט"א, אב"ד למזנונות ירושלים: פעם נסע הרב זצ"ל לתל-אביב להעביר שיעורי תורה בכמה מקומות, ולא הספיק לאכול בביתו לפני שיצא לדרך. אחרי כמה שיעורים הוא הרגיש קצת חלש ורצה לאכול, אבל לא מצא מקום עם הכשר טוב.

הרב נכנס למזנון שהיה בו מישהו עם חזות אחראית, ושאל אותו האם הוא יכול לטגן לעצמו חביתה עם שתי ביצים. "אני אשטוף ואנקה את המחבת. אחליף שמן, אשלם לך גם על הביצים, גם על השמן וגם על הטרחה", אמר הרב. בעל המזנון הסכים לבקשה המזורזת. הרב ניגש למטבח של המזנון, שטף את המחבת משאריות השמן, חימם אותה כדי להכשירה. אחר כך בדק שתי ביצים מדם וטיגן לעצמו.

כשהאוכל היה מוכן הוא נטל את ידיו, בירך בכוונה וניגב. אחר כך הוא בירך על הלחם ואכל את החביתה. סיים לאכול, עשה מים אחרונים ובירך ברכת המזון בכוונה. כל העת הזאת הביט בעל המזנון על הרב בדבקות. הוא מעולם לא ראה אדם אוכל כל כך בקדושה.

כשהרב סיים לברך ברכת המזון, הוא ניגש לבעל המקום לשלם לו על החביתה, על השמן ועל הטרחה. "בשום פנים ואופן, לא אקח ממך דבר!", אמר בעל המקום. "יש לי כזאת זכות שאכלת אצלי, ולא אמכור את הזכות הזאת בעבור שום כסף שבעולם".

זה השלחן אשר לפני ה'

סיפרה הרבנית צביה אליהו שתחיה: אורי ברהום, נגר במקצועו, היה תלמיד של הרב כשהרב היה מורה בבית-ספר "מגן דוד", היה קשור אל הרב והשתתף בשיעורים שלו באופן קבוע במשך עשרות שנים.

אך טבעי הוא שכאשר רציתי להזמין ארונות למטבח, ביקשתי זאת ממנו והוא עשה את העבודה לשביעות רצוני. בסיומה ביקשתי ממנו לעשות לי שולחן למטבח באותו זמן. הוא אמר לי שהוא לא מתמחה בשולחנות מטבח, אבל הסכים לקחת מידות של השולחן המבוקש.

כעבור כמה ימים הוא הביא שולחן כמו שביקשתי, וסיפר שהייה לו במחסן מדף עץ שעובר איתו שנים ארוכות ממחסן למחסן, והוא לא יודע מה לעשות איתו. כמה פעמים הוא חשב לזרוק אותו ולא עשה כן. הוא הרגיש שהוא לא יכול לזרוק אותו. כשהוא חיפש חתיכת עץ לשולחן - הוא מצא שהיא בדיוק במידות שביקשתי, והבין בדיעבד למה הוא לא זרק אותה שנים רבות. אחרי יומיים התקשר אלי אורי הנגר בבהלה וסיפר לי כי בלילה בא אליו בחלום אדם ואמר לו שהוא היה מגולגל בחתיכת העץ שהייתה לו בנגרייה שלושים שנה. הוא מודה לו שהוא לא זרק את העץ כל אותן שנים ועשה ממנה שולחן והביאו לבית הרב. אחרי עוד יומיים חזר אותו אדם שנית בחלום ואמר לו שהרב אליהו בירך על השולחן "ברכת המזון", ובזכות זה נשמתו מצאה את תיקונה השלם.

אורי ביקש ממני שאשאל את הרב האם אלה חלומות אמת, או "חלומות שווא ידברו". אני שמעתי את הסיפור הזה ובהלתי. אמרתי לעצמי: יש לי שולחן שמגולגלת בו נשמה, מיד אני זורקת את השולחן מהבית. סיפרתי לרב מה שסיפר לי אורי. הרב צחק ואמר לי: "זהו, אחרי התיקון הנשמה עלתה למקומה. עכשיו זה שולחן כמו כל השולחנות. את לא צריכה לפחד בכלל".

תשובה כהלכה

ההיריון הוא תהליכי, אבל לא בדיוק יודעים מתי תגיע הלידה, היא יכולה לבוא פתאום. הבעיה הגדולה של עם ישראל היא שכאשר מגיע הרגע פתאומי הזה - עם ישראל דוחה אותו. כך היה במצרים וכך היה בחטא המרגלים וכך קורה עכשיו לכל אלה שגרים בגלות היום. וכך קרה פי כמה וכמה לפני מאה שנים. המסקנה היא ששניהם נכונים, וזה רמזו במילים של התפילה "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח".

אפג'יניס רצון. מדוע לא מארגנים הפגנות שאנו חוצים להקריב קרבן פסח בהר הבית בי"ד בניסן? יש כאלה שמפגינים על זה. אבל העיקר לעורר את הרצון למקדש בעם ישראל. שכשהוא יהיה - הכול יבוא.

- יאכל עוד מיני מזונות ויכלול בברכה אחרונה את שניהם. ואע"פ שמרן פסק בסימן ר"ח סעיף י"ח "לא יכלול על הספק משום תוספת בברכה מעיין שלוש אע"פ שאינו מוסיף שם ומלכות", כאן יוסיף על המזונות גם "על העץ" בגלל הספק.

בכה"ח הוסיף שאם אין לו תמרים ולא מזונות, לפחות ייקח דבר שברכתו "בורא נפשות" ויכוון לפטור מה שאכל משבעת המינים כיוון דיש אומרים שבירכת נפשות פוטרת את הכול. ואם גם מזה אין לו אז יהרהר ברכה מעין שלוש בליבו, וכל זה כתב לחוש לסברא שמעיין שלוש מהתורה (עיין לכה"ח שם סימן ר"ח ס"ק צ"א מ"ש מושם הט"ו וכן כתב כה"ח בסימן ר"ט ס"ק ט"ז).

המוציא וברכת המזון על אטריות וקוגל

קבע סעודה - מברך ברכת המזון

אם אדם אכל עוגות או פיצה וקבע עליהן את סעודתו, נוטל ידיים, מברך "המוציא" וברכת המזון (שו"ע קסח ח). לדעת רבנו יונה הדין הזה נכון רק לגבי אוכל אפיו ולא לגבי אטריות מבושלות. ולכן גם אם אדם קבע עליהם סעודה לא נוטל ידיים ולא מברך "המוציא" וברכת המזון.

בשו"ת גינת ורדים (אורח חיים כלל א סימן כד) כותב כי דעת רבנו יונה היא רק באוכל שהתרכך מאוד. אבל אם אדם קבע סעודה על אטריות, מקרונים, קוסקוס או פתישים - צריך נטילה, "המוציא" וברכת המזון. בגלל הדעה הזו קבע רבו של מרן חיד"א בעל ספר "נחפה בכסף" (חאו"ח סי' כ) לא לאכול מקרונים, אטריות וקוסקוס אלא בתוך הסעודה כדי לא להיכנס לספק ברכות. וכן כתב הרב כה"ח (סי' קס"ח ס"ק מ"ט). והחיד"א אמר כי מנהג העולם לאוכלם כרגיל ולברך עליהם "מזונות" ו"על המחיה" אפילו אם קובע עליהם סעודה.

אטריות שנאפו אחרי בישול

השו"ע פסק כי בצק שחלטו אותו במים רותחים ואחר כך אפו אותו - ברכתו "המוציא". וז"ל: "חלוט (פירוש כמין פת חולטין אותו ברותחין) שאח"כ אפאו בתנור, פת גמור הוא, ומברך עליו המוציא" (קסח ד). לפי זה בייגל שנאפה אחרי שבושל, והוא רך - ברכתו "המוציא". אבל בייגל יבש ברכתו מזונות. אטריות מתוקות שנאפו אחרי שבושלו - ברכתן "מזונות". אם אוכל מהם 170 גרם צריך ליטול ידיים ולברך עליהם "המוציא" וברכת המזון. ולכן מי שאוכל שלוש פרוסות של קוגל צריך נטילה, "המוציא" וברכת המזון.

וכיוון שלא נוהגים כך, צריך אדם להיזהר לא לאכול כמות גדולה של קוגל, שלא ייכנס לספק ברכת המזון שהיא מהתורה. ויש עוד טעמים רבים לא לאכול כל כך הרבה, במיוחד בשבת לפני שאוכל את הארוחה העיקרית.

והיה רצון שנוזהר לשפיע גדול של ימות המשיח בלי ליפול בגאווה כאמור: "אִכְלוּ עֲנִיּוֹת וְיִשְׁפְּעוּ, הִלְלוּ ה' דְּרָשׁוּ, יְחִי לְבַבְכֶם לְעַד" (תהילים כב). ומתוך השפע נזכה אנחנו וכל העולם כולו לתשובה "יִצְרְרוּ וְיִשְׁבוּ אֶל ה' כָּל אֲפִסֵי אֶרֶץ וְיִשְׁתַּחֲוּוּ לְפָנָיו כָּל מְשַׁפְּחוֹת גּוֹיִם. כִּי לַה' הַקְּלוּכָהּ וּמָשַׁל בְּגוֹיִם. אֶכְלוּ וְיִשְׁתַּחֲוּוּ כָּל דְּשָׁנֵי אֶרֶץ לְפָנָיו יִכְרְעוּ כָּל יוֹרְדֵי עֵפְרָו וְנִפְשׁוּ לֹא חִתָּה". אמן.

פיקוח נפש דוחה קורונה. האם סותר גם היום לקבל תוצאות בדיקת קורונה בשבת, או אפילו להיכנס אקטיבית לבדוק את התוצאות על סנת להזהיר את הסובבים? כן.

תהליך פתאומי. כשהייתי קטנה דיברו איתי על הגאולה ועל בנין הבית, על כך שבת המקדש יכול להיבנות כל רגע ושמישיח יכול להגיע כל רגע וכל שניה. וממש האמנתי בזה. כשגדלתי החידוי לי כל הזמן שגאולה זה בתהליכים. בתשעה באב הקודם ממש התפללתי שבת המקדש יבנה וכולם קיררו אותי ואמרו שזה בתהליכים והגאולה תגיע, אבל לא עכשיו. אני לא מבינה את הסתירה. אני לא חוזה פה סתירה. זה תהליך, וגם בתהליך יש רגעים של פתאום. כמו היריון ולידה.